

Archiwum Państwowe w Łodzi
Oddział Konserwacji i Reprografii
al. Kościuszki 121
90-441 Łódź
tel. 42 637-18-75

OV.611.2.2020

Łódź, 04.02.2020 r.

Notatka z ekspertyzy archiwalnej

W dniu 27 stycznia 2020 roku, Urząd Stanu Cywilnego w Burzeninie przekazał do depozytu Oddziału Konserwacji i Reprografii Archiwum Państwowego w Łodzi akta stanu cywilnego celem przeprowadzenia ekspertyzy konserwatorskiej. Ekspertyzę przeprowadziła Anna Ostaszewska - starszy konserwator archiwalny i Zofia Adamska - konserwator archiwalny. Celem ekspertyzy była ocena aktualnego stanu zachowania 23 j.a. materiałów archiwalnych przygotowywanych do przekazania do Archiwum Państwowego w Łodzi oraz wskazanie koniecznych zabiegów konserwatorsko-introligatorskich, jakie należy wykonać w celu zabezpieczenia akt przed ich przekazaniem.

Przedmiot ekspertyzy stanowiły akta stanu cywilnego dotyczące urodzeń, małżeństw i zgonów, których twórcami byli:

I. Parafia Ewangelicko-Augsburska w Wieluniu. Kantor w Marianowie - 1 j.a.

II. Urzędnik Stanu Cywilnego Burzenińskiego Okręgu Bóźnicznego pow. sieradzkiego - 22 j.a.

I. Parafia Ewangelicko-Augsburska w Wieluniu. Kantor w Marianowie

I. Księga aktów urodzenia 1868-1885 r. Marianów, Kamilew, Ręszew. (52 karty).

Materiały mają postać księgi z dołączonymi luźnymi dokumentami z lat 1879 i 1904. Oprawa księgi w złym stanie, wykonana z tektury z marmurkową okleiną i skórzanym grzbietem. Zachowana etykieta i trzy inne naklejki z opisami. Wyklejki posiadają zapisy. Brak paginacji kart. Blok księgi jest niestabilny. Karty są bardzo zniszczone, głównie na rogach i w grzbiecie, a także przebarwione i pociemniałe. Konieczne zabiegi konserwatorskie powinny objąć rekonstrukcję okładki z przeniesieniem oryginalnej etykiety, naklejek i wyklejek z zapisami. Wszystkie 52 karty wymagają czyszczenia mechanicznego i chemicznego, kąpieli wodnych, wzmocnienia strukturalnego papieru metylohydroksycelulozą i wzmocnienia w grzbiecie. 42 silnie uszkodzone dodatkowo uzupełnienia ubytków masą papierniczą i dublażu na bibułkę japońską.

II. Urzędnik Stanu Cywilnego Burzenińskiego Okręgu Bóźnicznego pow. Sieradzkiego

Ekspertyzą objęto całość dokumentacji. Materiały mają postać ksiąg. Oprawy typu płótno lub półpłótno z okleinami marmurkowymi. Wszystkie jednostki archiwalne posiadają oryginalne okładki. W większości zachowały się także oryginalne etykiety i naklejki z napisami. Księgi posiadają zapisy atramentowe niektóre na drukowanych, jednolitych formularzach. Większość kart posiada odciski pieczęci w wielu kolorach. Wiele ksiąg ma przesnurowane bloki i pieczęcie lakowe na ostatnich kartach lub ślady po sznurach i pieczęci. W niektórych

jednostkach zabieg ten spowodował zniszczenia kart. Wiele kart w wyniku użytkowania, posiada pęknięcia, przedarcia, silne zabrudzenia głównie w dolnym rogu oraz ubytki. 10 jednostek ma niestabilne, zdegradowane bloki. W większości wypadków wpłynęły na to zniszczenia opraw ksiąg, głównie uszkodzenia grzbietów. Uszkodzenia opraw wpłynęły także na wysunięcie i zniszczenie kart.

Księgi w dobrym stanie umożliwiającym przekazanie do archiwum:

1. Księga małżeństw 1923-1937.
2. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1929 - duplikat.
3. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1932 – duplikat.
4. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1934-1936 – duplikat + dokumenty.
5. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1934-1937.
6. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1935 – duplikat + dokumenty.
7. Księga urodzeń 1938-1939.
8. Księga małżeństw 1938-1939.
9. Księga zgonów 1938.

Rekomendacja konserwacji materiałów archiwalnych:

1. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1914-1920 (122 karty) - rekonstrukcja okładki, renowacja bloku, konieczność naprawy 3 kart silnie uszkodzonych i 48 kart lekko uszkodzonych.
2. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1917 (37 kart) - rekonstrukcja okładki, renowacja bloku, konieczność naprawy 1 karty średnio uszkodzonej i 20 kart lekko uszkodzonych.
3. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1918 (38 kart) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 19 kart lekko uszkodzonych.
4. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1919 (48 kart) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 35 kart lekko uszkodzonych.
5. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1920-1922 (42 karty) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 1 karty średnio uszkodzonej i 30 kart lekko uszkodzonych.
6. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1920-1922 – duplikat (40 kart) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 30 kart lekko uszkodzonych.
7. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1923 – duplikat (114 kart) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 2 kart średnio uszkodzonych i 48 kart lekko uszkodzonych.
8. Księga urodzeń 1923-1933 (34 karty) - renowacja okładki, rekonstrukcja bloku, konieczność naprawy 4 kart średnio uszkodzonych i 12 kart lekko uszkodzonych.
9. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1928 – duplikat (38 kart) - renowacja okładki, rekonstrukcja bloku, konieczność naprawy 5 kart średnio uszkodzonych i 17 kart lekko uszkodzonych.

10. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1930 - duplikat (48 kart) - renowacja okładki, rekonstrukcja bloku, konieczność naprawy 29 kart lekko uszkodzonych.
11. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1934 – duplikat (20 kart) - rekonstrukcja okładki i bloku, konieczność naprawy 12 kart lekko uszkodzonych.
12. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1938 (54 karty) - renowacja okładki, rekonstrukcja bloku, konieczność naprawy 22 kart lekko uszkodzonych.
13. Księga urodzeń, małżeństw, zgonów 1939 (66 karty) - renowacja okładki, rekonstrukcja bloku, konieczność naprawy 1 karty średnio uszkodzonej i 24 kart lekko uszkodzonych.

Rekonstrukcja okładek oznacza konieczność wykonania nowej oprawy typu płótno lub półpłótno oraz przeniesienie oryginalnej etykiety, jeśli taka jest na oryginale. Renowacja wskazuje na potrzebę naprawy okładki, ponownego scalenia warstw tektury i uzupełnienia okładki materiałami zbliżonymi do oryginalnych. Rekonstrukcja bloku to ponowne ułożenie i szycie składek a renowacja bloku montaż składek oddzielonych ze względu na konieczność konserwacji oprawy lub kart. Karty lekko uszkodzone wymagają oczyszczenia, wzmocnienia struktury papieru metylohydroksycelulozą, sklejenia mniejszych przedarć, łączenie w pary w celu ułożenia leg, prostowania, wzmocnienia w grzbietach i narożnikach. Karty średnio uszkodzone będą wymagać dodatkowo uzupełniania ubytków papierem bezkwasowym, niekiedy rozdublowania zespolonych kart czy kąpiel w roztworze dezynfekującym. Karty silnie uszkodzone, po zabezpieczeniu atramentów (które mogłyby ulec odbarwieniu przy kontakcie z wodą), wymagają ponadto uzupełniania ubytków przy pomocy papieru bezkwasowego oraz dublażu bibułą japońską o jak najniższej gramaturze i klejem skrobiowym.

Do konserwacji materiałów archiwalnych niezbędne jest użycie materiałów naturalnych (papier, karton, płótno) oraz odpowiednich klejów i nici (bawełniane, lniane).

Także prace przy okładkach należy wykonać ręcznie, stosując tradycyjne metody introligatorskie. Nie mogą być stosowane folie introligatorskie, sztuczne okładziny, części metalowe do zszywania bloków lub wykonywane okucia. Niedopuszczalne jest przycinanie kart, co mogłoby skutkować utratą zawartych w aktach informacji i usuwanie, przemieszczanie, czy umieszczanie w prasie kart zawierających lakowe odciski pieczęci.

Kierownik
Oddziału Konserwacji i Reprografii

Piotr Strembski

